

Ecologische beoordeling herinrichting Westerzeedijkgebied in Harlingen

Opdrachtgever Gemeente Harlingen
Referentie Weterings, S. 2019. Ecologische beoordeling herinrichting
Westerzeedijkgebied in Harlingen. A&W-notitie 3201. Altenburg &
Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Projectcode 3201sw
Status Definitief
Datum 13 maart 2019
Projectleider [redacted]
Autorisatie [redacted]

[redacted]

Inhoud

1. Inleiding
2. Situatieschets en plannen
3. Gebiedsbescherming en beoordeling
4. Soortbescherming en beoordeling
5. Conclusies
Literatuur

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden
tel. 0511 – 474764
email: info@altwym.nl
website: www.altwym.nl

Foto's 1 en 2: impressie van het plangebied. Boven: de Westerzeedijk ter hoogte van de parkeerplaats, kijkend naar het zuiden. Onder: halverwege het plangebied vanaf de Westerzeedijk, kijkend naar het oosten in Harlingen (foto's A&W).

1. Inleiding

De gemeente Harlingen heeft plannen voor de herinrichting van het Westerzeedijkgebied in Harlingen. Om te bepalen hoe deze ingreep zich verhoudt tot de Wet natuurbescherming en de regelgeving omtrent het Natuurnetwerk Nederland (in Fryslân Ecologische Hoofdstructuur) is onderzoek in de vorm van een ecologische quickscan nodig. De gemeente Harlingen heeft Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek opdracht gegeven om dit ecologisch onderzoek uit te voeren. Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel aanvullend onderzoek.

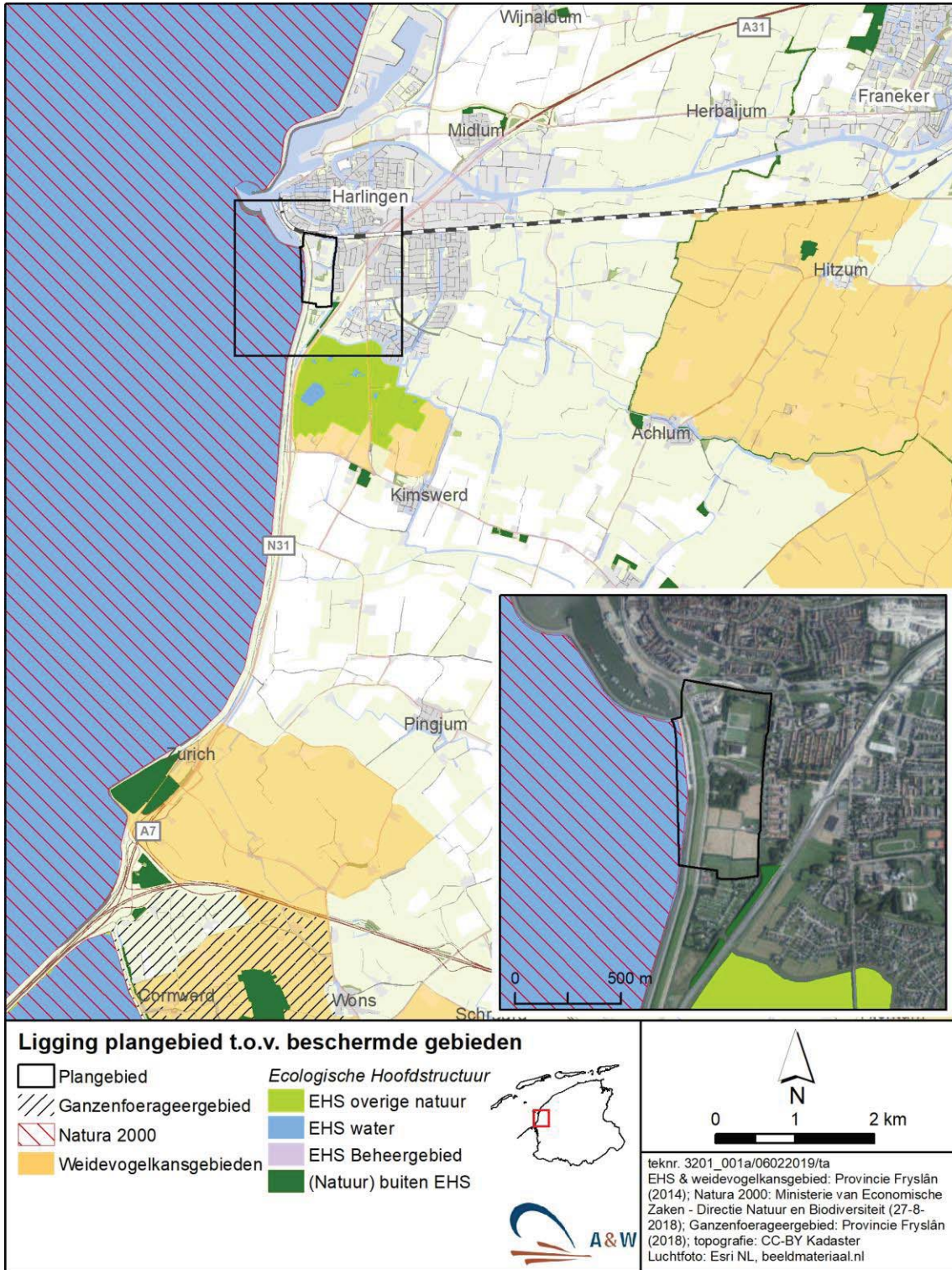
In onderhavige notitie zijn de resultaten van het ecologisch onderzoek gepresenteerd. Het onderzoek naar de mogelijke aanwezigheid van relevante natuurwaarden is gebaseerd op twee benaderingen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Er is daarbij onder andere gebruik gemaakt van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Daarnaast is op 21 januari 2019 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de (mogelijkheden voor de) aanwezigheid van beschermde en/of kritische soorten.

Altenburg & Wymenga presenteert in deze notitie de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

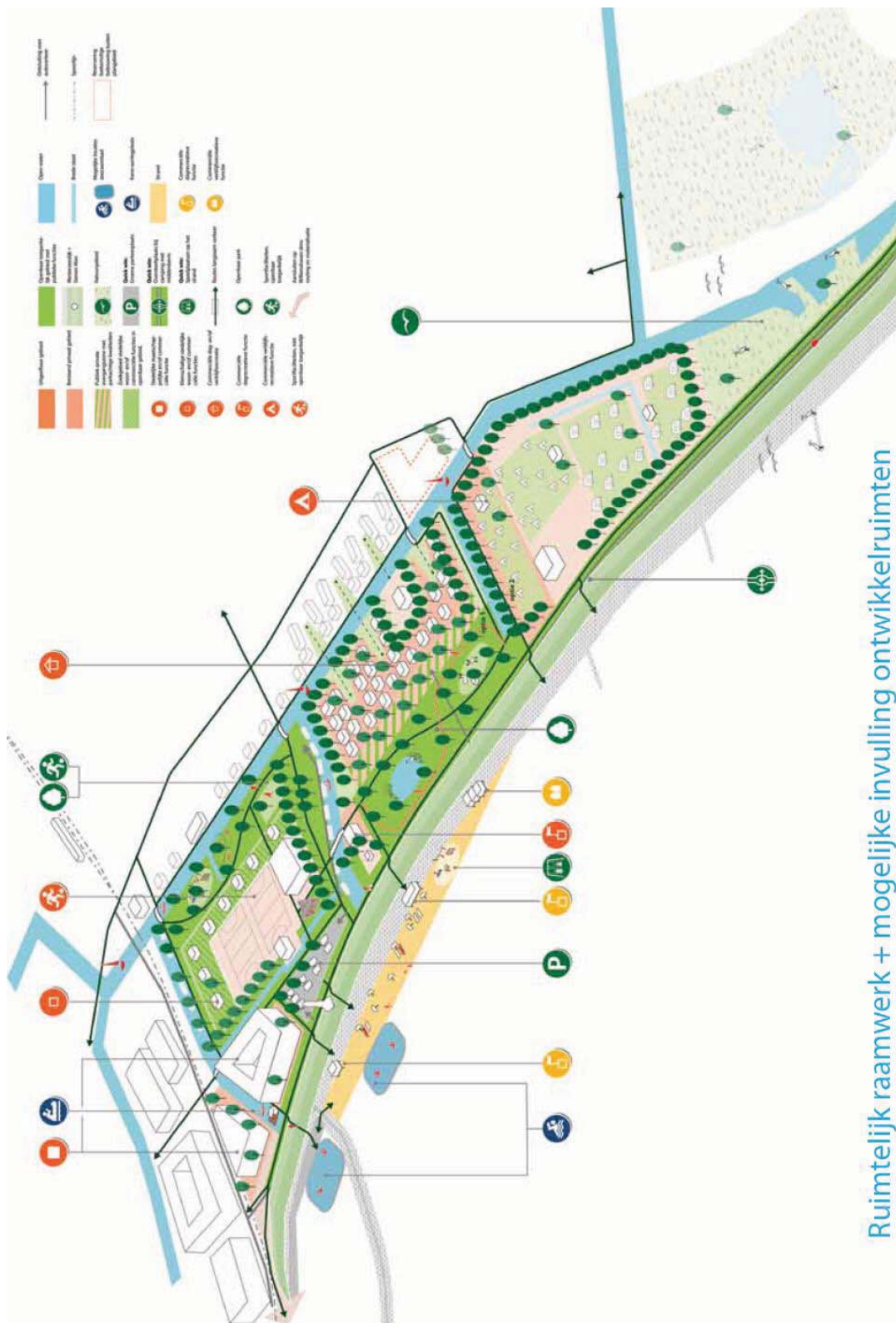
2. Situatieschets en plannen

Het plangebied ligt ten oosten van de Westerzeedijk en ten zuiden van de binnenstad van Harlingen, tussen de N31 en de zeedijk (zie figuur 1). Het is een overwegend groen gebied. In het noordelijke deel van het plangebied liggen parkeerterreinen en bedrijfsbebouwing. In het midden van het plangebied liggen woonboten langs de dwarsvaarten. Het plangebied bestaat verder uit open weidegebied, sportvelden, woningen en sportcomplex 'De Waddenhal'.

De plannen voor herinrichting van het Westerzeedijkgebied verkeren nog in een schetsfase. In het voorkeursmodel wordt de noordkant van het plangebied ingericht als stadspark met ruimte voor sport en spel. De midden- en zuidkant van het plangebied zal worden ingericht als openbaar park in samenhang met strand en omliggende recreatief-toeristische ontwikkelingen. Nagenoeg alle gebouwen in het plangebied blijven gehandhaafd. Uitgangspunt is ook zo veel mogelijk bomen te handhaven, maar wellicht wordt er bij het voormalig zwembad 'De Koemen' een aantal bomen gekapt. Voor wat betreft het dempen van watergangen is nog niets bekend. In figuur 2 wordt een indruk gegeven van het voorkeursmodel.

Figuur 1: ligging van het plangebied (zie rode vlak) aan de Westerzeedijk in Harlingen.

Figuur 2: indruk van de toekomstige situatie .

3. Gebiedsbescherming en beoordeling

In Nederland zijn de meeste beschermde gebieden beschermd volgens de Wet natuurbescherming (Natura 2000) of regels omtrent het Natuurnetwerk Nederland (in Fryslân Ecologische Hoofdstructuur, EHS genoemd). Daarnaast kunnen gebieden ook worden beschermd vanwege hun natuurwaarden via verordeningen of het bestemmingsplan.

3.1 Wet natuurbescherming: Natura 2000-gebieden

Het plangebied heeft een kleine overlap met het Natura 2000-gebied 'de Waddenzee' (zie figuur 1). In het huidige stadium van de planvorming is het nog niet duidelijk of er werkzaamheden in het Natura 2000-gebied plaats gaan vinden. Omdat het plangebied deels overlapt met het Natura 2000-gebied, wordt de initiatiefnemer geadviseerd contact op te nemen met het bevoegd gezag in verband met mogelijk ruimtegebruik binnen de begrenzing.

Overige Natura 2000-gebieden, zoals 'het IJsselmeer' liggen op meer dan 10 kilometer van het plangebied. Gezien de afstand van overige Natura 2000-gebieden en het plangebied, kan een ecologische relatie worden uitgesloten. Er zijn, naar aanleiding van de plannen geen negatieve effecten te verwachten op deze overige Natura 2000-gebieden.

Natura 2000-gebied 'de Waddenzee' is aangewezen voor habitattypen, habitatsoorten (bijvoorbeeld Noordse woelmuis, Grijs zeehond en Groenknolorchis), broedvogelsoorten (bijvoorbeeld Lepelaar, Bruine kiekendief, Blauwe kiekendief, Kluut en Velduil) en niet-broedvogelsoorten (bijvoorbeeld Fuut, Aalscholver, Grauwe gans, Krakeend, Slechtvalk, Scholekster, Kluut, Kievit, Grutto en Wulp). Hieronder is beschreven of en in hoeverre de plannen een negatief effect kunnen veroorzaken op habitattypen en soorten waarvoor Natura 2000-gebied 'de Waddenzee' is aangewezen.

Natura 2000-habitattypen

Het plangebied overlapt voor een klein deel met habitattypen van het Natura 2000-gebied 'de Waddenzee'. Het gaat om habitatype H1140A, slikken en zandplaten (getijdengebied). Het is op dit moment niet duidelijk of er habitattypen worden aangetast. Wanneer er habitattypen worden aangetast, dient contact opgenomen te worden met het bevoegd gezag.

Natura 2000-habitatsoorten

Zeezoogdieren

De zeezoogdieren waarvoor Natura 2000-gebied 'Waddenzee' is aangewezen, zijn de Gewone zeehond, de Grijs zeehond en de Bruinvis. Deze soorten zijn sterk verbonden aan de aanwezige biotopen binnen het Natura 2000-gebied. Om deze reden worden deze dieren niet in of nabij het plangebied verwacht. Geluidsbelasting die van invloed kan zijn op Grijs zeehond en Bruinvis, zoals onderwatergeluid veroorzaakt door heien, wordt niet verwacht. De plannen veroorzaken onder deze aanname geen negatieve effecten op deze soorten. Indien dichtbij de Waddenzee wel zal worden geheid, adviseren wij dit nog nader te laten beoordelen als de plannen zijn geconcretiseerd.

Zeeprik, Rivierprik en Fint

De vissoorten Zeeprik, Rivierprik en Fint zijn anadrome soorten die een deel van hun leven in zee doorbrengen. Deze soorten worden vooral in het oostelijk deel van de Nederlandse Waddenzee aangetroffen, maar zijn daar niet talrijk (Van Emmerik & De Nie 2006). Het plangebied biedt geen geschikt biotoop voor anadrome soorten. De plannen veroorzaken geen negatieve effecten op deze soorten.

Nauwe korfslak

De Nauwe korfslak komt voor in kalkrijke duinen (Boesveld et al. 2009). De soort is daarom niet te verwachten in het plangebied en de omgeving van het plangebied. De voorgenomen werkzaamheden hebben geen negatieve invloed op de Nauwe korfslak.

Noordse woelmuis

De Noordse woelmuis komt in het Waddengebied alleen voor op Texel. Het plangebied is niet geschikt voor de soort en wordt hier dus niet verwacht. De plannen veroorzaken geen negatieve effecten op deze soort.

Groenknolorchis

De Groenknolorchis groeit in kalkrijke vochtige duinvalleien en trilvenen. Dergelijke vegetaties zijn niet aanwezig in het plangebied, zodat de soort hier niet voorkomt. De plannen veroorzaken geen negatieve effecten op deze soort.

Natura 2000-broedvogels

Voor de broedvogels geldt dat deze gebonden zijn aan de biotopen die zich binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied bevinden. Het is op dit moment niet duidelijk of er werkzaamheden binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied plaatsvinden. Wanneer er werkzaamheden binnen de begrenzing plaatsvinden, veroorzaken deze mogelijk negatieve effecten op broedvogels waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen. Er dient overlegd te worden met het bevoegd gezag om na te gaan of er sprake is van een knelpunt met de Wnb.

Natura 2000-niet-broedvogels

Voor de meeste niet-broedvogels geldt, dat deze zijn gebonden aan biotopen die zich bevinden binnen de begrenzing van Natura 2000-gebied 'Waddenzee'. Soorten die binnen en direct nabij het plangebied voorkomen zijn bijvoorbeeld Aalscholver, Scholekster, Tureluur en Fuut. Dit zijn ook soorten waarvoor instandhoudingsdoelen gelden. In het huidige stadium van planvorming, is het niet duidelijk of er werkzaamheden binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied plaats gaan vinden. Wanneer er werkzaamheden binnen de begrenzing plaatsvinden, moet worden onderzocht of er negatieve effecten zijn op niet-broedvogels waarvoor het Natura 2000-gebied is aangewezen. Er dient overlegd te worden met het bevoegd gezag om na te gaan of er sprake is van een knelpunt met de Wnb.

Ganzensoorten en Smient

De ganzensoorten en de Smient, waarvoor het Natura 2000-gebied 'de Waddenzee' is aangewezen, slapen in het Natura 2000-gebied en foerageren in gebieden buiten de grenzen van dit gebied. Door de externe werking van de Wet natuurbescherming zijn bovengenoemde mobiele soorten ook beschermd buiten de begrenzing van Natura 2000-gebieden. Er gaat mogelijk, ten behoeve van de plannen grasland verloren. Dit grasland is geschikt als foerageergebied voor deze soorten. In de omgeving is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Om deze redenen ontstaat door de realisatie van de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van foerageergebied van ganzen en Smienten.

Conclusie Wet natuurbescherming: Natura 2000

De natuurwaarden waarvoor het Natura 2000-gebied 'de Waddenzee' is aangewezen, worden mogelijk negatief beïnvloed door de beoogde plannen, wanneer deze direct naast of binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied worden gerealiseerd. Om deze reden kan worden geconcludeerd dat de plannen mogelijk een conflict veroorzaken met de Wet natuurbescherming ten aanzien van het Natura 2000-gebied 'de Waddenzee'. Omdat de plannen deels in het Natura

2000-gebied liggen, wordt de initiatiefnemer geadviseerd contact op te nemen met het bevoegd gezag. Indien dichtbij de Waddenzee wel zal worden geheid, adviseren wij dit nog nader te laten beoordelen als de plannen zijn geconcretiseerd.

3.2 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Het plangebied ligt deels in de Ecologische Hoofdstructuur (zie figuur 1). De Natura 2000-waarden, zoals hierboven beschreven, de beschermde soorten van de Wet natuurbescherming uit hoofdstuk 4 kunnen hierbij worden aangemerkt als 'wezenlijke waarden' voor de EHS. Dit geldt ook voor de aspecten rust, duisternis en openheid van het gebied.

Op dit ogenblik is het niet duidelijk hoe het plangebied wordt ingericht. Daarom is in dit stadium van de planvorming niet duidelijk of het voornemen leidt tot een aantasting van de wezenlijke waarden van de EHS. Omdat het plangebied wel gedeeltelijk binnen en langs de EHS is gesitueerd, wordt geadviseerd om in overleg te treden met het bevoegd gezag om na te gaan of er sprake is van een knelpunt met het beschermingsregime van de EHS. Ook bij het verder uitwerken van de plannen wordt geadviseerd om dit in nauw overleg te doen met het bevoegd gezag om te voorkomen dat er een overtreding plaatsvindt van het beschermingsregime van de EHS.

Conclusie

Omdat het plangebied wel gedeeltelijk binnen en langs de EHS is gesitueerd, wordt geadviseerd om in overleg te treden met het bevoegd gezag om na te gaan of er sprake is van een knelpunt met het beschermingsregime van de EHS.

3.3 Overige gebiedsbescherming

Natuur buiten EHS

Uit kaartgegevens van de provincie Fryslân blijkt, dat het plangebied geen onderdeel uitmaakt van natuur buiten EHS. Op een afstand van circa 1 kilometer ten oosten van het plangebied is een gebied met natuur buiten EHS gelegen. Gezien de aard van de plannen is het onwaarschijnlijk dat de beoogde plannen direct van invloed zijn op dit gebied.

Ganzenfoerageergebied, Weidevogelkansgebied en Weidevogelkerngebied

Het plangebied maakt geen deel uit van Ganzenfoerageergebied, Weidevogelkansgebied en Weidevogelkerngebied (zie figuur 1). Het dichtstbijzijnde Ganzenfoerageergebied is gelegen op een afstand van 8 kilometer ten zuiden van het plangebied. Gezien de grote afstand tussen het plangebied en het Ganzenfoerageergebied kan worden aangenomen, dat de uitvoering van de plannen geen invloed heeft op deze gebieden.

Het dichtstbijzijnde Weidevogelkansgebied is gelegen op een afstand van circa 2 kilometer ten zuiden van het plangebied. Het dichtstbijzijnde Weidevogelkerngebied ligt op een grotere afstand van het plangebied. Gezien de aard van de plannen en de afstand van het Weidevogelkansgebied en Weidevogelkerngebied ten opzicht van het plangebied, kan worden aangenomen dat de uitvoering van de plannen geen invloed heeft op deze gebieden.

Conclusie overige gebiedsbescherming

De plannen veroorzaken geen conflict met de regelgeving omtrent de overige gebiedsbescherming (Natuur buiten de EHS, Ganzenfoerageergebied, Weidevogelkerngebied en Weidevogelkansgebied).

4. Soortbescherming en beoordeling

Soortbescherming is in Nederland sinds 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Aan de Wet natuurbescherming zijn drie lijsten met soorten gekoppeld. Het gaat om artikel 3.1 waar soorten van de Vogelrichtlijn onder vallen, artikel 3.5 waar soorten van de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern en bijlage I bij het Verdrag van Bonn onder vallen en artikel 3.10 voor overige soorten. Soorten uit de eerste twee artikelen zijn daarmee Europees beschermd, terwijl soorten van artikel 3.10 nationaal beschermd zijn. Provincies hebben de mogelijkheid om voor soorten uit artikel 3.10 een vrijstelling te verlenen van enkele verbodsbepalingen. De Provincie Fryslân hanteert vanaf 1 januari 2017 een dergelijke lijst met (dier)soorten die een vrijstelling genieten bij o.a. ruimtelijke ontwikkeling.

4.1 Algemeen

Het plangebied is een overwegend groen gebied. In het noordelijke deel van het plangebied liggen parkeerterreinen en bedrijfsbebouwing. In het midden van het plangebied liggen woonboten langs de dwarsvaarten. Het open weidegebied tussen het voormalig openluchtbad 'De Koemen' en camping 'De Zeehoeve' biedt zicht op de nieuwe bebouwing. Het plangebied bestaat verder uit sportvelden, woningen en sportcomplex 'De Waddenhal'.

Het is onwaarschijnlijk dat in het plangebied wettelijk beschermde soorten uit de volgende soortgroepen voorkomen en/of worden beïnvloed door de uitvoering van het beoogde project:

- Planten
- Reptielen
- Ongewervelden

De redenen die aan deze conclusie ten grondslag liggen, zijn één of meer van de volgende:

- Het plangebied ligt niet binnen het verspreidingsgebied van deze soorten.
- In het plangebied is geen geschikt biotoop voor deze soorten aanwezig.
- Uitstralende effecten van de ingreep reiken niet dermate ver buiten de begrenzing van de locatie dat daardoor (mogelijk) leefgebied van deze soorten wordt beïnvloed.

De herinrichting van het plangebied veroorzaakt om deze redenen geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van bovengenoemde soortgroepen.

4.2 Vissen

In de omgeving van het plangebied komen geen vissoorten voor die zijn beschermd volgens artikel 3.5 of artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming (NDFB). Daarom worden er geen wettelijk beschermde vissoorten in het plangebied verwacht. Door de uitvoering van de werkzaamheden ontstaat geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vissoorten.

Zorgplicht

Er zijn, voor zo ver bekend, geen plannen om watergangen te dempen of om andere werkzaamheden uit te voeren aan de watergangen. Mochten er bij de uitvoer van de plannen wel watergangen worden gedempt, dan is de Zorgplicht van toepassing. Er wordt dan onder meer geadviseerd om zoveel mogelijk te dempen richting een open einde van een waterloop, zodat vissen de mogelijkheid krijgen om te ontsnappen. Het beste is om in één richting te werken. Wanneer dit niet mogelijk is, moeten de vissen weggevangen worden. Daarnaast wordt geadviseerd om niet te dempen in de periode van het voortplantingsseizoen en gedurende

perioden van vorst in de wintermaanden. Het voortplantingsseizoen van vissen loopt van maart t/m augustus.

Conclusie vissen

De plannen veroorzaken geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vissen. Indien er werkzaamheden gaan plaatsvinden aan watergangen, dient de Zorgplicht in acht te worden genomen.

4.3 Amfibieën

Amfibieën artikel 3.5 Wnb

Amfibieënsoorten, die worden beschermd volgens artikel 3.5 Wnb, zoals Rugstreeppad en Heikikker komen niet voor in de omgeving van het plangebied (NDFF). Bovendien is het plangebied ongeschikt voor deze soorten. Om deze redenen kan de aanwezigheid van amfibieën van artikel 3.5 Wnb in het plangebied worden uitgesloten. Er wordt ten aanzien van amfibieën van artikel 3.5 geen conflict met de Wnb verwacht.

Amfibieën artikel 3.10 Wnb

Door de aanwezigheid van watergangen in het plangebied, kan het plangebied deel uitmaken van het leefgebied van enkele amfibieënsoorten, die vallen onder artikel 3.10 van de Wnb, zoals Bruine kikker of Gewone pad. Voor dergelijke soorten geldt dat door Provinciale Staten van Fryslân een vrijstelling is verleend een aantal verbodsbepalingen bij artikel 3.10 Wnb bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling.

Andere amfibieënsoorten, die zijn beschermd onder 3.10 Wnb en waarvoor geen vrijstelling geldt, worden binnen het plangebied niet verwacht, omdat het plangebied geen geschikt leefgebied vormt en/of buiten het verspreidingsgebied van deze soorten ligt.

Om deze redenen kan de aanwezigheid van amfibieën van artikel 3.10 Wnb in het plangebied worden uitgesloten. Er wordt ten aanzien van amfibieën van artikel 3.10 geen conflict met de Wnb verwacht.

Zorgplicht

Er zijn, zover bekend, geen plannen om watergangen te dempen of andere werkzaamheden hieraan uit te voeren. Mochten er wel plannen zijn om de watergangen bijvoorbeeld te dempen of her in te richten, dan is de Zorgplicht van toepassing. Er wordt dan onder meer geadviseerd om zoveel mogelijk te dempen richting een open einde van een waterloop, zodat amfibieën de mogelijkheid krijgen om te ontsnappen. Het beste is om in één richting te werken. Daarnaast wordt geadviseerd om niet te dempen in de periode van het voortplantingsseizoen en gedurende perioden van vorst in de wintermaanden. Het voortplantingsseizoen van amfibieën loopt van maart t/m augustus.

Conclusie Amfibieën

De plannen veroorzaken geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van amfibieën. Wel dient de Zorgplicht in acht te worden genomen.

4.4 Vogels

In de Wet natuurbescherming valt het beschermingsregime van vogels onder wetsartikel 3.1. Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten vallen onder artikel 3.1.

Broedvogels algemeen

Er komen naar verwachting jaarlijks vogels tot broeden in het plangebied. Er kunnen bijvoorbeeld vogels tot broeden komen in de bomen, hagen en struiken rondom de woningen en in de

bosschage, het gaat dan om soorten zoals de Houtduif of de Koolmees. Ook langs de oevers van de sloten in het plangebied kunnen vogels tot broeden komen, daarbij gaat het om soorten zoals bijvoorbeeld Waterhoen en Meerkoet. Op de weilanden kunnen weidevogels tot broeden komen.

Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten vallen onder de bescherming van artikel 3.1 Wnb. Bij werkzaamheden moet volgens de Wet natuurbescherming rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Wet natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is dat verstoord kan worden. Verstoring van nesten is niet toegestaan.

Ten aanzien van broedende vogels zijn er verschillende mogelijkheden om conflicten met de Wet natuurbescherming te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren is de meest zekere optie. Een alternatief is om werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven door de verstoring tijdens de werkzaamheden. Er dient tevens te worden voorkomen dat tijdens werkzaamheden in het broedseizoen alsnog broedgevallen ontstaan die kunnen worden aangetast. Dit is mogelijk door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan, door bijvoorbeeld bouw materiaal goed af te dekken. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden verstoord, dan ontstaat er een conflict met de Wet natuurbescherming en moeten de versturende werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode van de betreffende soort(en).

Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Wet natuurbescherming, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert bijvoorbeeld jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. In augustus 2009 is onder de Flora- en faunawet een indicatieve lijst opgesteld van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. Deze lijst is per 1 januari 2017 onveranderd overgenomen in het kader van de Wet natuurbescherming. De lijst is ingedeeld in vijf categorieën met vogelsoorten, die om verschillende redenen een jaarronde bescherming nodig hebben. Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen zijn vaak afhankelijk van bebouwing. Relevante soorten voor het plangebied zijn Gierzwaluw en Huismus.

Gierzwaluw (categorie 2)

Gierzwaluwen broeden vaak in spleten in muren en onder dakpannen op gebouwen met schuine daken. De gebouwen in het plangebied zijn in potentie geschikt als nestplaats voor Gierzwaluwen. Er zijn, voor zover bekend, geen voornemens om gebouwen te slopen. Indien er tijdens de uitvoer van de plannen wel gebouwen worden gesloopt, zal moeten worden vastgesteld of deze geschikt zijn voor nestplaatsen van Gierzwaluw. In zo'n geval is dan aanvullend onderzoek nodig naar de aanwezigheid van nestplaatsen van Gierzwaluwen. De beste periode van uitvoering van het onderzoek naar nestplaatsen van Gierzwaluwen is de periode tussen 1 juni en 15 juli (drie bezoeken). Indien blijkt dat door uitvoering van de plannen nestplaatsen van Gierzwaluwen worden aangetast, ontstaat een conflict met de Wet natuurbescherming en is het noodzakelijk om voorafgaand aan de uitvoering van werkzaamheden een ontheffing van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming te verkrijgen van de provincie Fryslân

Huisumus (categorie 2)

De nesten van Huismussen zijn vaak onder de dakpannen van schuine daken aan te treffen. Het is niet uit te sluiten dat er nesten van Huismussen in de gebouwen binnen het plangebied voorkomen. Voor zover bekend zijn er geen plannen om gebouwen te slopen. Mocht dit wel onderdeel zijn van de plannen, dan kunnen door werkzaamheden nestplaatsen van Huismussen worden aangetast en ontstaat een conflict met de Wet natuurbescherming. Om dan te bepalen hoe

de plannen zich verhouden tot de Wet natuurbescherming, dient aanvullend onderzoek te worden uitgevoerd. De beste periode van uitvoering van het onderzoek van Huismussen is in de periode tussen 1 april en 15 mei (twee bezoeken).

Conclusie overige vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaats

Het is niet uit te sluiten dat er binnen het plangebied en/of in de directe omgeving ervan jaarrond beschermde nestplaatsen van overige vogelsoorten aanwezig zijn in de gebouwen. Alleen indien gebouwen worden aangepast of gesloopt dient te worden nagegaan of daarbij nesten van Gierzwaluwen of Huismussen verloren kunnen gaan. Indien dat het geval is dient mitigatie/compensatie te worden uitgevoerd en een ontheffing te worden verkregen.

Conclusie vogels

Broedvogels algemeen

Ten aanzien van algemene broedvogels geldt dat de plannen geen conflict veroorzaken met de Wet natuurbescherming, mits broedende vogels en hun nesten niet worden verstoord. Hierboven is beschreven hoe aan deze voorwaarden kan worden voldaan.

Vogels met jaarrond beschermde nesten (categorie 2 en 3)

Indien er bebouwing zal worden gesloopt, dient te worden bepaald of deze bebouwing in potentie geschikt is voor nestplaatsen van Huismus en Gierzwaluw. Indien dit het geval is, is vooraf aan werkzaamheden aanvullend onderzoek naar de aan- of afwezigheid van nestplaatsen van deze soorten noodzakelijk. Indien nestplaatsen van de bovengenoemde soorten worden aangetast door werkzaamheden, is een ontheffing nodig in het kader van de Wet natuurbescherming.

4.5 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn beschermd onder artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Hierdoor gelden voor deze soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij de meeste andere beschermde zoogdiersoorten. Om deze redenen worden de vleermuizen in een aparte paragraaf besproken en worden de 'overige zoogdiersoorten' in §4.6 behandeld.

In de omgeving van het plangebied komt een aantal vleermuissoorten voor, namelijk de Gewone dwergvleermuis, de Meervleermuis, de Laatvlieger, de Ruige dwergvleermuis en de Watervleermuis (NDFF, Melis 2012). Voor vleermuizen zijn drie onderdelen van het leefgebied te onderscheiden, die van belang zijn voor de functionaliteit van het leefgebied. Deze zijn: verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Hieronder zijn deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en bomen. In de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders.

Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat de gebouwen in het plangebied geschikt zijn voor verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen, zoals de Laatvlieger, de Meervleermuis, de Ruige dwergvleermuis en de Gewone dwergvleermuis. Er zijn openingen in de dakconstructie, onder dakpannen en loodplaten of in spleten en gaten in de muur, die vleermuizen toegang kunnen bieden.

Er worden ten behoeve van de plannen mogelijk enkele bomen gekapt in de buurt van het voormalige zwembad 'De Koemen'. Mogelijk doen deze bomen dienst als verblijfplaats voor vleermuizen. Voordat de bomen gekapt worden is het nodig de bomen door een ecooloog te laten

inspecteren op mogelijkheden voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Wanneer het niet kan worden uitgesloten dat er in de bomen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, is nader onderzoek nodig om hier uitsluitel over te geven.

Voor zover bekend, worden er ten behoeve van de plannen geen gebouwen gesloopt of aangepast. Wanneer dit wel onderdeel wordt van de plannen, kunnen er mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen verloren gaan. In dat geval is er een conflict met de Wet natuurbescherming. Om te bepalen hoe de plannen zich verhouden tot de Wet natuurbescherming is in het geval van sloop of aanpassing van de bebouwing aanvullend onderzoek nodig om te bepalen of in de bebouwing verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn.

Foerageergebied en vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaats en foerageergebied maken vleermuizen gebruik van lijnvormige landschapselementen om zich te oriënteren. Langs de waddendijk vindt in het najaar seizoensgebonden migratie en paarvorming plaats van de Ruige dwergvleermuis. Hierbij maken de dieren gebruik van de dijk als geleidend element. De trek vindt in het voorjaar plaats van april t/m mei en in het najaar van half juli - oktober. Om lichtverstoring van de vliegroute te voorkomen, wordt geadviseerd om in de genoemde periode niet in de nachtelijke uren te werken langs de dijk. Ook tijdens de gebruiksfase dient lichtverstoring te worden voorkomen. In dat geval zijn er geen negatieve effecten te verwachten op deze vliegroute van vleermuizen.

In het plangebied zijn lijnvormige structuren aanwezig, in de vorm van watergangen en een bomenrijen (bijvoorbeeld langs de sportvelden, langs de bosschage en bij de camping). Deze structuren kunnen dienen als onderdeel van een vliegroute van vleermuizen. Naast fysieke aantasting van landschapsstructuren, kunnen vliegroutes verloren gaan door lichtuitstraling. Wanneer er werkzaamheden nabij lijnvormige structuren (bomenrijen en watergangen) plaatsvinden, dient lichtuitstraling in de richting van deze lijnvormige structuren geminimaliseerd te worden. Werkzaamheden nabij lijnvormige structuren dienen, in verband met mogelijke verstoring van vleermuizen tijdens de vliegroute, overdag plaats te vinden. Indien er geen fysieke aantasting en geen lichtuitstraling plaatsvindt op deze structuren, zijn er geen negatieve effecten op vliegroutes van vleermuizen te verwachten. Het kappen van enkele bomen bij voormalig zwembad 'De Koemen' leidt naar verwachting niet tot aantasting van vliegroutes voor vleermuizen.

De weilanden, de bosschage en de bomen in het plangebied kunnen mogelijk deel uitmaken van een foerageergebied van vleermuizen. Volgens de huidige plannen is het de bedoeling om enkele bomen te kappen waardoor foerageergebied in kwaliteit achteruit gaat. In de omgeving is voldoende alternatief foerageergebied voor vleermuizen aanwezig. Om deze reden ontstaat door uitvoering van de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van foerageergebied van vleermuizen.

Conclusie vleermuizen

Langs de waddendijk vindt in het najaar seizoensgebonden migratie en paarvorming plaats van de Ruige dwergvleermuis. Hierbij maken de dieren gebruik van de dijk als geleidend element. De trek vindt in het voorjaar plaats van april t/m mei en in het najaar van half juli - oktober. Om lichtverstoring van deze vliegroute te voorkomen, wordt geadviseerd om in de genoemde periode niet in de nachtelijke uren te werken langs de dijk. Ook tijdens de gebruiksfase dient lichtverstoring te worden voorkomen. In dat geval zijn er geen negatieve effecten te verwachten op deze vliegroute van vleermuizen en is er geen knelpunt met de Wet natuurbescherming.

Er worden ten behoeve van de plannen mogelijk enkele bomen gekapt in de buurt van het voormalige zwembad 'De Koemen'. Mogelijk doen deze bomen dienst als verblijfplaats voor vleermuizen. Voordat de bomen gekapt worden is het nodig de bomen door een ecooloog te laten

inspecteren op mogelijkheden voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Hieruit kan volgen dat er aanvullend onderzoek nodig is naar verblijfplaatsen van vleermuizen. Mogelijk doen de waddendijk en andere lijnvormige structuren in het plangebied dienst als vliegroute voor vleermuizen. Indien er geen fysieke aantasting en geen lichtverstoring plaatsvindt op deze structuren, vindt er geen negatief effect op vliegroutes van vleermuizen plaats.

4.6 Overige zoogdiersoorten

Overige zoogdiersoorten artikel 3.5 Wnb (exclusief vleermuizen)

Bruinvis

De Bruinvis komt voor in de Waddenzee. Geluidsbelasting die van invloed kan zijn op de Bruinvis, zoals onderwatergeluid veroorzaakt door heien, wordt niet verwacht. De plannen veroorzaken onder deze aanname geen negatieve effecten op deze soort. Indien dichtbij de Waddenzee wel zal worden geheid, adviseren wij dit nog nader te laten beoordelen als de plannen zijn geconcretiseerd.

Otter

Van de lijst van de overige zoogdiersoorten die onder artikel 3.5 Wnb vallen, komt de Otter voor in de omgeving van het plangebied. Andere zoogdiersoorten, die zijn beschermd volgens artikel 3.5 Wnb (exclusief vleermuizen), worden niet binnen het plangebied verwacht (NDFF, Melis 2012).

Het plangebied is ongeschikt voor de Otter, omdat het geen watergangen met brede oevers bevat. Bovendien is er veel menselijke verstoring aanwezig in het plangebied. Om deze redenen wordt deze soort niet in het plangebied verwacht en ontstaat door de uitvoering van de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van de Otter.

Overige zoogdiersoorten artikel 3.10 Wnb (vrijgesteld)

Uit verspreidingsgegevens van zoogdieren blijkt dat in de omgeving van het plangebied een aantal algemene zoogdiersoorten voorkomt, dat is beschermd volgens artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het betreft soorten zoals de Egel, de Mol en de Haas (NDFF, Melis 2012). Voor deze soorten geldt dat door Provinciale Staten van Fryslân een vrijstelling is verleend een aantal verbodsbepalingen bij artikel 3.10 Wnb bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling.

Overige zoogdiersoorten artikel 3.10 Wnb (niet vrijgesteld)

Gewone zeehond en Grijze zeehond

In de Waddenzee komen Gewone zeehond en Grijze zeehond voor. Geluidsbelasting die van invloed kan zijn op Gewone zeehond en Grijze zeehond, zoals onderwatergeluid veroorzaakt door heien, wordt niet verwacht. De plannen veroorzaken onder deze aanname geen negatieve effecten op deze soorten. Indien dichtbij de Waddenzee wel zal worden geheid, adviseren wij dit nog nader te laten beoordelen als de plannen zijn geconcretiseerd.

Conclusie overige zoogdiersoorten

Indien dichtbij de Waddenzee wel zal worden geheid adviseren wij dit, ten aanzien van Bruinvis, Gewone zeehond en Grijze zeehond, nog nader te laten beoordelen als de plannen zijn geconcretiseerd.

5. Conclusies

Op basis van de voorgaande hoofdstukken kunnen voor het plangebied de onderstaande conclusies ten aanzien van de ecologische wet- en regelgeving (Wet natuurbescherming en overige gebiedsbescherming) worden getrokken:

Gebiedsbescherming

Wet natuurbescherming: Natura 2000

In het huidige stadium van de planvorming is het nog niet duidelijk of er werkzaamheden in het Natura 2000-gebied plaats gaan vinden. Omdat het plangebied deels overlapt met Natura 2000-gebied, wordt de initiatiefnemer geadviseerd contact op te nemen met het bevoegd gezag (Provinsje Fryslân). Indien dichtbij de Waddenzee wel zal worden geheid, adviseren wij dit nog nader te laten beoordelen als de plannen zijn geconcretiseerd.

EHS en overige gebiedsbescherming

De plannen veroorzaken mogelijk een conflict met de regelgeving omtrent de EHS. Omdat het plangebied deels overlapt met de EHS, wordt de initiatiefnemer geadviseerd contact op te nemen met het bevoegd gezag (Provinsje Fryslân).

De plannen veroorzaken geen conflict met de overige ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van overige vormen van gebiedsbescherming (Natuur buiten de EHS, Ganzenfoerageergebied, Weidevogelkansgebied en Weidevogelkerngebied).

Soortbescherming

Indien ervan wordt uitgegaan dat:

- in het plangebied alleen enkele bomen in de buurt van het voormalige zwembad 'De Koemen' worden gekapt
- overige bomen, bebouwing blijven behouden
- rondom de woningen en andere bebouwing geen substantiële veranderingen plaatsvinden, bijvoorbeeld met betrekking tot licht

kan worden geconcludeerd dat de plannen geen conflict veroorzaken met de Wet natuurbescherming, mits:

- Er geen broedende vogels en hun in gebruik zijnde nesten worden verstoord, zie §4.4.
- Uit een veldinspectie blijkt dat de te kappen bomen ongeschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen
- Er voldoende rekening wordt gehouden met mogelijk aanwezige vliegroutes van vleermuizen (in verband met lichtverstoring), zie §4.5
- De zorgplicht voldoende in acht wordt genomen.

Indien bij het concreet maken van de plannen blijkt dat er toch gebouwen worden aangepast of gesloopt, dient te worden beoordeeld of deze geschikt zijn voor verblijfplaatsen van vleermuizen en jaarrond beschermde nestplaatsen van Huismus en Gierzwaluw. Mogelijk is in dat geval aanvullend onderzoek nodig naar deze soorten.

Indien wordt vastgesteld dat te kappen bomen geschikt zijn voor vleermuisverblijfplaatsen dient hiernaar ook aanvullend veldonderzoek te worden gedaan. Indien jaarrond beschermde nestplaatsen of vleermuisverblijfplaatsen worden vastgesteld dient te worden gezorgd voor mitigatie en compensatie, en dient een ontheffing te worden gekregen.

Indien dichtbij de Waddenzee zal worden geheid adviseren wij dit, ten aanzien van Bruinvis, Gewone zeehond en Grijze zeehond, nog nader te laten beoordelen als de plannen zijn geconcretiseerd.

Literatuur

- Boesveld, A., A.W. Gmelig Meyling en I. van Lente. 2009. Inhaalslag verspreidingsonderzoek; mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2008. Nauwe korfslak *Vertigo angustior*. Stichting ANEMOON rapportnummer 2009:12.
- Bruyne, R. de 2004. Inventarisatie-protocol Nauwe korfslak *Vertigo moulinsiana* t.b.v het HabSlak-project (inventarisatie van mollusken van de Europese Habitatrichtlijn). Inventarisatiejaar 2004. ANEMOON-rapport 2004.3, Stichting ANEMOON, Bennebroek.
- Emmerik, W.A.M. & H.W. de Nie. 2006. De zoetwatervissen van Nederland: ecologisch bekeken. Vereniging Sportvisserij Nederland.
- Kalkman, V.J. 2004a. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Melis, J. 2012. Werkatlas Zoogdieren van Friesland. Januari 2012. Zoogdieratlas Friesland.
- Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.

Websites

NDFP